

DAJANA EVANS

26a

Prevela
Aleksandra Čabraja

Laguna

Naslov originala

Diana Evans

26a

Copyright © Diana Evans 2005

Za Polu

Translation Copyright © 2005 za srpsko izdanje, LAGUNA

Sadržaj

PRVI DEO

- 1 Ham 11
- 2 Venčanje 29
- 3 Odlazak 37
- 4 Sekon 53

DRUGI DEO

- 5 Snežane 89
- 6 Mister Hajd 110
- 7 Riđokosa 126
- 8 Palačinke 146
- 9 Izabrana pisma 156

TREĆI DEO

- 10 Šta je to? 169
- 11 Muzika 179
- 12 Koliba kraj brda 198
- 13 Vidimo se u ponedeljak 210

NAJBOLJI DEO

- 14 Najbolji deo 219

PRVI DEO

1

Ham

Pre svog rođenja, Džordžija i Besi su na trenutak oklevale. Putovale su kroz šikaru u noći mladog meseca, bez odredišta, ne znajući gde su, da li u Bakingemširu, Jorkšir Dejlsu* ili negde na putu M1, između Stejpls Kornera i Votforda. Čula se pesma noćnih ptica. Zemlja je mirisala na ustajalu kišu. Žurile su kroz trnovito žbunje, prolaze koji su se pretvarali u tople tunele i polumračne podzemne pećine. Šapama su gnječile meke bobice u visokoj travi i njušile trag jedna drugoj, da se ne bi razdvojile.

Uskoro su shvatile da su pronašle put. Jedan od onih opasnih, otvorenih prostora, na kojima su mnogi netragom nestali. Veverice zgnječene o asfalt. Zečevi, papagaji, ptice – pobijeni i ostavljeni movama. Besi pomisli da ipak treba da rizikuju i krenu na drugu stranu, jer nadaleko nije bilo nikog na vidiku. Ali Džordžija nije bila tako sigurna, jer nikad ne možete biti sasvim sigurni, a pomislite kakve samo posledice mogu biti (nešto dalje niz put jedna ptica se kupala u sopstvenoj krvi, a njeno ukrućeno perje štrčalo je ka nebu).

Prišle su putu da ga bolje pogledaju. Nije bilo ničeg. Nije se čuo zvuk motora, niti su se videla svetla. Džordžiji je trebalo dosta vremena da se smiri. U redu. Hajdemo brzo, što brže. Trči, skači, leti. Brzo, što brže. Zakoračile su na put i jurnule, gotovo se dodirujući, a zatim je naišao auto, i zbog nekog nepoznatog razloga, one su stale.

* *Yorkshire Dales*, nacionalni park u Engleskoj. (Prim. prev.)

To im je zauvek ostalo u sećanju: dva krznena stvorenja ukočenog pogleda kako zure u farove, u dva ledena sunca, u mogućnost. To im je pružalo objašnjenja. To ih je podsećalo ko su.

Posle smrti, sve se dešavalo usporeno. Dok im se krv razlivala po putu osećale su toplinu, mekoću, vlažnost. Ali, iznad svega, surovost. Vrisak i osećaj gušenja. Zatim nagli trzaj i našle su se na ledenom belom hirurškom svetlu, histerične, pomahnitale, trudeći se da savladaju šok. To nije bilo lako. Džordžija, koja je rođena prva, četrdeset pet minuta ranije, sedam minuta nije disala. A dve i po godine kasnije, još uvek neodlučnu, vratili su je u Bolnicu svetog Luke sa kuhinjskom krpom, komadićima tepiha, polovinom sopstvene afro-frizure i resama sa ivice sofe zalepljenim za utrobu. Jela ih je između, a ponekad i umesto pudinga od riže i raviola. Taj užas. Ida je trčala po kući vičući Džordžija umire, moja Džordžija umire! Kad su je odvezla kola hitne pomoći, Besi je imala čudan osećaj da se vratila na onaj put (a to je, shvatile su kad su dovoljno odrasle da tumaraju po Nizdenu, verovatno bio Severni kružni put, koji je gromoglasno presecao donji deo njihove ulice).

Na jednoj slici one sede za stolom ispred svoje rođendanske torte sa tri svećice, spremajući se da dunu, dok se tri plamena sveće pripremaju da nestanu. Džordžija diže ruke buneći se protiv nečega čega se više niko ne seća, a na njenom stomaku krije se ožiljak koji je ostao pošto su je otvorili i izvadili kosu i komade tepiha iz dnevne sobe, slične krvavim crvima, nakon čega su je ponovo zašili. Ožiljak je rastao zajedno s njom. Širio se poput bledog osmeha i delio je na dva dela.

Što se tiče Besi, ona je prvi mesec ljudskog života provela u inkubatoru, sa žicama na grudima, dok su joj se udovi trzali kao kod bube izvrnute na leđa. To je imalo ozbiljne posledice.

Tako su Džordžija i Besi tačno znale šta znači pogled hrčka u njihovoj zastakljenoj sobi. Imao je krzno boje đumbira sa belim prugama, i bio zarobljen u kavezu pored mašine za pranje sudova. Šta je to?, pitale su njegove oči. Gde sam? Pogled iz kaveza pružao mu je mutnu mešavinu mašine za sudove, poslaganih kofa, teških zavesa

i najlon kesa punih najlon kesa, koje su visile s krova poput žrtava nekakvog pokolja. Ljudi, džinovi, hodali su po celoj kući, lupajući vratima od čega bi kineski zvončići zazveckali. Namršteni čovek je izjutra drhtao. Žena s mrežicom za kosu govorila je šapatom i nosila hleb i vrećice smrznutog crnog pasulja.

Šta je to?

Bojažljivo je dodirivao plastični točak u uglu, pokušavajući da ga pokrene, nadajući se begu ili objašnjenju. A objašnjenja nije bilo. Bilo je to više od pitanja čemu služi točak, odakle taj kavez i kako je dospao u njega, ili u slučaju blizanki, značenja reči „ekspijalidouš“, ili zašto njihov otac voli Vala Dunikana.* To je bilo više od pitanja šta je Val Dunikan? A šta sam, onda, ja? To pitanje je prethodilo svim ostalim.

Hrčak je bio sam, zbog čega mu je bilo još gore. Sam sa točkom u pustinji punoj opiljaka i novinskog papira. Džordžija i Besi su činile sve što su mogle: hranile ga groždem i čistile otpatke, nade-nule mu ime. „Hame“,** rekla je Džordžija, gledajući sa svoje pune visine ravno u hrčka, pošto joj je bilo tek sedam godina, „budi malo srećan, jer možda se ujutru nećeš probuditi, je li tako. Evo ti poklon.“ Otkinula je ružu sa žbuna u bašti koji je bio u Njenoj Nadležnosti (tako je rekao Obri, a Ida se složila, tako da je Kemi morala da ćuti), i položila je na tanjirić, spljeskavši latice boje rubina sa jedne strane, zajedno s jednim jedinim listom koji je spavao na suncu. Otvorila je kavez i spustila tanjirić kraj Hama. On ju je onjušio a zatim se opet umirio, ali mu je sad izraz lica bio zamišljen. Džordžija pomisli da je ponekad cveće zdravije za ljude od hrane. Ona je često provodila čitava popodneva u bašti sa krpom, lopaticom i kanticom, brišući prašinu s lišća, energično zalivajući baštu i čupajući štetni korov.

Blizanke su stanovale dva sprata iznad Hama, u potkrovlju. To je bio njihov dom. Živele su u broju 26a u Aveniji Vejfer, a ostali članovi porodice Hanter u broju 26, ispod njih. Taj deo kuće je bio

* Poznati britanski pevač iz sedamdesetih, inače Irac. (Prim. prev.)

** Ham je skraćeno od reči *hamster*, što na engleskom znači hrčak. (Prim. prev.)

mračniji, naročito plakar ispod stepenica u kojem ih je Obri terao da sede i „razmišljaju o onome što su uradile“ kad nisu bile dobre (što je moglo da znači da su mu polomile heftalicu, potrošile toplu vodu, pojele sve kolače ili ogrebale auto pedalom bicikla). Ostali mračni kutci koji su služili za razmišljanje o onome što ste uradili nalazili su se u zadnjem delu trpezarije pored Obrijevog radnog stola, i napolju, u garaži punoj prljavih krpa i bele tečnosti.

Na spoljašnjoj strani vrata svoje sobe Džordžija i Besi su kredom napisale '26a', a na unutrašnjoj 'Dž + B', u nivou pogleda, odmah iznad brave. To je bila dodatna dimenzija, pored vida, sluha, mirisa, dodira i ukusa. Tu se svet umnožavao i proširivao, jer je predstavljao zbir dva bića. Svetlo je bilo dvostruko jače. Sve boje su bile življe. Po tapetama su skakutale devojčice s kišobranama, a Džordžija i Besi su slušale njihov smeh.

Potkrovlje je imalo zasebno stepenište, koje je vodilo od odmorišta na prvom spratu, i svoje kupatilo, s vratima kao u salunima iz špageti-vesterna. Pošto se nalazila neposredno ispod krova, bila je to jedina prostorija u kući sa trouglastim i kosim zidovima. Besi je volela tavanicu koja se spuštala tačno iznad njenog kreveta. U celoj kući nije bilo nijednog drugog kreveta kome je tavanica, pa i Bog, bila tako blizu, čak ni kod Bel čija je soba bila najveća, pošto je ona imala grudi. To je značilo da je Besin krevet bio najbolji. Ona je žutom kredom napisala: BESIN NAJBOLJI KREKET na zidu, tamo gde joj se pogled izjutra zaustavljao, odmah pored tavanskog plakara u kojem su se mogle kriti stvari i ljudi, a niko se ne bi setio da ih tamo potraži, jer se u njemu nije moglo stajati uspravno i bio je krcat starim knjigama, kantama i lopaticama kojima su se igrane na odmoru.

Kraj ivice Džordžijinog kreveta, odmah do prozora – koji je zauzimaao čitav gornji deo zida i kroz koji su u daljini videle crkvena zvona, zalaske sunca i zimzeleno drvo – nalazio se još jedan trougao, niša za razmišljanje. Dva taburea čije je punjenje mirisalo na jagode zavučena su u uglove u kojima su sedele njih dve. Malo je ko smeo tu da sedi, samo Kemi i Ham. Ali apsolutno nikom nije bilo dozvoljeno da sedi tu dok one razmišljaju, naročito kad su morale da donesu neku odluku.

Krajem leta 1980, Kemi je pokucala na vrata (to je bilo pravilo) dok su blizanke pokušavale da odluče da li Ida i Obri treba da se razvedu ili ne. Džordžija je stavila teglu s ružama na prozorsku dasku da ih posmatraju dok budu odlučivale, i iseckala jednu nektarinu da je kasnije podele – nektarina je bila njihovo omiljeno voće, pošto je imala boju zalaska sunca. Besi se umotala u svoj posebni pokrivač, jer nije mogla da razmišlja kad joj je hladno. Sa nebo-plavim papučicama na nogama, sedele su u ćoškovima koji su mirisali na jagode i žmurile. Dugo su i ozbiljno razmišljale, razmatrajući razne mogućnosti. Prošlo je najpre pet, zatim deset minuta. Tada se u tišini odjednom začu Džordžijin glas: „Mama ne ume da vozi.“ Besi se toga nije setila. To je svakako bilo važno, pošto im je auto bio potreban za kupovinu, i da odvezu Hama kod veterinara sledeće nedelje, zbog prehlade. Hrčak može da ugine od prehlade.

To je značilo Ne.

Besi je razmišljala o jabukovim stablima koja su bila Njena Nadležnost. Ida je rado pravila pite, a Obri je voleo da ih jede, tako da je Besi cele godine vodila računa o jabukama, sve dok u septembru zreli plodovi ne bi počeli da padaju na tlo. Tada bi glasno objavila: „VREME JE ZA PITU OD JABUKA!“ Potom bi svi krenuli za njom, sa kantama i merdevinama i torbama, čak i Bel, sa svojim kukovima. Besi nije želela da se odrekne tog položaja jer je, na neki način, osećala da je on važna priprema za budućnost. A bio je već skoro septembar. Zato je promrmljala: „Skoro je vreme za jabuke.“

To je značilo još jedno Ne.

Ali ako se ipak *budu* razveli, mislila je Džordžija, svi će više spavati, gde god da su, a to je svakako značilo Da.

Naravno, ne ako budu spavali u Gledstonovom parku. A to nije bilo sasvim nemoguće.

Tada je Kemi pokucala na vrata, što ih je iznerviralo, jer nisu bile završile posao.

„Šta je?“, dreknule su.

„Smem li da uđem?“

„Ne“, reče Besi, „donosimo odluku.“

„Kakvu?“ Kemi je bila razočarana. „Hoću i ja.“

„Ne. Odlazi“, reče Džordžija. „Značajnaje.“

Kemi je imala samo pet godina i nije znala šta znači *značajnaje*, pa je počela da plače. „Reći ću tati da donosite odluku“, viknula je i sjurila se niz stepenice.

Džordžija i Besi odložile su donošenje odluke o razvodu, složivši se da je najbolje da sačekaju da prođu poseta veterinaru i branje jabuka. A, u svakom slučaju, „To ne zavisi od nas“, naglasila je Besi uzimajući krišku nektarine. „Ne“, reče Džordžija, „to zavisi od Bel.“

Izjutra su najpre odlazile do zastakljene sobe da vide kako je Ham, a zatim izlazile u baštu da obiđu jabuke i ruže. Kad je vreme bilo hladno, preko pidžame su oblačile dugačke jakne – Džordžijina je bila crvena i plava, a Besina žuta i zelena. Najčešće je i bilo hladno, pošto je grejanje u zastakljenoj sobi bilo skupo (imala je tanke zidove i krov od talasaste plastike), a ni napolju nije bilo toplo, osim leti. To su shvatale. Bilo bi bacanje para postaviti grejalice duž cele spoljašnje ograde. Zamislite koliko bi koštalo zagrevati celo napolje. Verovatno više od tri stotine funti.

Džordžija se popela uz merdevine i otkačila crevo sa zida. Ham je gledao. Već satima je bio budan i posmatrao kako se maglovita zora pretvara u jutro. Tog dana, u sredu, bio je naročito tužan. Srede su mu teško padale i blizanke su to razumele. Preokreti su se dešavali upravo na sredini između početka i kraja. Dan je bio neodlučan i nije znao kakvim ruhom da se zaodene. Sanjario je i težio sumraku, ali su se ljudi ponašali kao da je četvrtak, ili petak, kao da uopšte nije bitno što je vreme neodlučno. To je zbunjivalo i Hama i blizanke, ali su se ipak trudili da se uklope.

Prebacivši crevo preko ruke Džordžija je zavirila u Hamov kavez. Mirisao je na piljevinu i izmet. On polako žmirnu i zagleda joj se u bradu. „Malo čokoladice za doručak?“ Šuškala je po tanjiriću s hranom ispod stola. „Da se malo raspoložiš.“ Nije bilo odgovora, čak ni ubrzanog disanja ni tihog kijanja.

Džordžija izade na zubato sunce i zagleda se u Besi kroz grmlje koje je odvajalo prednji od zadnjeg dela dvorišta. Zadnji deo dvo-

rišta je bio zapušten. Obri je u njemu kosio travu samo jednom godišnje, jer niko nije želeo da stavi prostirku i sedi tamo. Taj deo je bio u senci. Busen trave kraj zadnjeg zida pretvarao se u slamu. Šupa kraj njega bila je puna strašnih paukova. Besi je blistala među lišćem poput raznobojnog stakla. Potpuno mirna. Zatvorenih očiju čekala je da jabuke počnu da padaju, ali se još ništa nije događalo. Osećala je da će se, ako se dovoljno koncentriše, nešto desiti baš pred njenim očima.

Jabuke, koje tek što se nisu porodile, povijale su se i njihale kroz još jednu dugačku sredu. I one su bile blizanke. Do sada su ove godine izbacile ukupno tri zelenkaste jabuke. To ni izdaleka nije bilo dovoljno da Besi objavi da je došlo vreme za pitu od jabuka. Za to je svaka morala da rodi bar po četiri jabuke, rumenih obraza. Tek to je bio pravi početak. Ceremonijalni izlazak u dvorište, branje, ljuštenje, kvanje i pečenje, pita od jabuka i sirup od jabuka sa šećerom, i sve je to zavisilo od nje. Dragi Bože, mislila je, molim te pomози im da rode jabuke, da bismo mogli da ih bismo. Hvala ti amin.

Džordžija priđe, stade kraj Besi i ruke im se dodirnuše. Osetile su dašak hladnog vetra. Besi otvori oči.

„Mislim da je Ham depresiran“, reče Džordžija buljeći u travu.

Zavladala je tišina. Ponekad, kad se ne bi dovoljno naspavala, Ida je zatvarala i zaključavala vrata kupatila. Tad bi se kupala po pet sati, a za to vreme bi one naslanjale uvo na vrata i slušale kako s nekim razgovara na edo jeziku (obično s ne-ne, svojom majkom, koja joj je jako nedostajala). Kad bi se vrata kupatila konačno naglo otvorila, Ida bi izašla u predsoblje kao da je to put u novu zemlju, a ona upravo sletela na aerodrom samo u svojoj čarobnoj kućnoj haljini i sa neserom. Džordžija je pitala Bel šta to znači, jer kupanje obično ne traje toliko. Obično traje samo dvadesetak minuta, ili sat vremena, ako leže u kadi. Bel je tiho odgovorila da je Ida možda depresivna. Kad je Džordžija pitala šta je to, rekla joj je da to znači biti tužan, a da tuga ponekad može da bude kao prehlada, ako je jaka.

A Ham je bio prehladen.

„Je li on u kupatilu?“, upita Besi.

„Ne. U svojoj je sobi.“

Besi se namršti. „Ali ako nije u kupatilu, kako je onda depresiran?“

„To ne znači da se kupaš. To samo znači da imaš prehladu.“

„Ah.“

Zurile su u stablo sa kojeg jabuke nikako da padnu. Jedan vrabac koji je svio gnezdo u njenoj krošnji gledao je u njih i čekao.

„Šta da radimo?“ upita Besi.

„Davala sam mu čokolade, ali on neće.“

„A da mu stavimo malo viksa?* Na nos.“

„Moram da pitam mamu.“

„Važi.“

Džordžija je začutala. Duboko se zamislila i položila ruku na stomak, preko ožiljka. Rekla je: „A šta ako umre, Bes?“

„Ne znam. Možda ćemo morati da ga stavimo u kutiju i sahranimo.“

Nizden je poput one visoke štikle na jugu Italije. To je ono na šta se grad oslanja da bi bio seksi. Londonu treba Nizden da bi svetla Pikadilija, bleštavi Strand, golubovi na Trafalgar skveru i kraljica koja maše s balkona Bakingemske palate izgledali uzbudljivo još izdaleka, preko mnogo kilometara pruga i puteva. Deca iz predgrađa su sve to gledala na televiziji. Retko se dešavalo da Hanterovi odu dalje od Kilberna, pošto se većina onog što im je trebalo mogla kupiti na Brent Krosu, gde ima bezbroj radnji. A kad su odlazili u grad, Malecke (Kemi i blizanke) su udarale u razne stvari i neko bi se uvek izgubio (Kemi na odeljenju posteljine u ogranku *Debenema* u Oksford stritu, Džordžija jedne godine na vašaru na Lester skveru, ispod tačkastog narandžastog konja s krilima).

U Nizdenu je bilo lakše. Malo brdovito naselje kraj reke, autoput nad kojim se naginjalo drveće, kratak niz prodavnica. Jedna banka, biblioteka, optičar, apoteka, ribarnica, kineski restoran, pab,

* *Vicks* – poznati preparat za lečenje prehlade i kašlja, obično u vidu kreme. (Prim. prev.)

frizerski salon, jedna prodavnica alkoholnih pića, supermarket, bakalnica i dve trafike, kao dve tačke na oba kraja Nizden lejna. U njemu se takođe nalazila i fabrika čokoladnog keksa koja je mirisala na čokoladu i za koju su stariji meštani govorili da izluđuje ljude. Decu su vodili u nezaboravne obilaske te fabrike, gde se na proizvodnim trakama topla čokolada prelivala preko sveže pečenih biskvita. Džordžija i Besi su bile tamo, i posle su se mnogo smejele.

Taj kraj je imao čist vazduh i sopstvenu istoriju. Njegove brežuljke stvorili su viktorijanski igrači golfa što su svoje lopte slali ka dalekim rupama koje su sad bile samo sićušne uspomene pod kućama, ulicama, neuređenim parkinzima i autobuskim stanicama u Brentu. Bilo je to mesto gde su bicikliste počinjale da bole noge, gde su se leti zaustavljali da piju vodu naslonjeni na bicikle na pola puta uz Parkvju i udisali vazduh s mirisom čokolade (koji se po vrućini pojačavao). Ulice su krivudale, ponirale i obavijale se oko udubljenja i vetrovitih brežuljaka u slavu prirode, koja je sada nestajala pod betonom. Osim Gledstonovog parka punog duhova, i močvare kraj reke Velš Harp.

Gledstonova kuća je još uvek stajala kraj gornjeg ulaza u park. Džordžija je znala da to zapravo nije bila *njegova* kuća, on je tu dolazio samo ponekad, sa svojim prijateljima Aberdinovima, kad bi mu Parlament dosadio. Ali što se nje ticalo, to jeste bila Gledstonova kuća. Jezerce i drvoredi hrastova, široka prostranstva sjajne zelene trave, bili su njegovo zadnje dvorište. Otmene dame u čipkanim haljinama i sa visokim šeširima tu su pod suncobranima pijuckale vino, dok su se deca krila u senci drveća. Gledston je voleo zabave, ali je takođe voleo i mir, voleo je da se kupa u jezeru i leži u mreži razapetoj između dva drveta. Džordžija je videla njegovu sliku. Ozbiljan pogled i punačko lice, inteligentna usta, dugi beli zalisci i čuperci sede kose oko ćelavog temena. Nimalo nije ličio na njenog oca.

Prošlog Božića, kad je Gledstonova bašta bila pokrivena debelim snegom, Obri je poveo ćerke u park da se sankaju. Vukle su sanke do vrha brda na kojem su patke drhtale od zime, i iznova se spuštale niz njega. Obri je odlučio da im se pridruži, iako ga

je Bel upozorila da to ne radi, zbog bolova u leđima od kojih je često patio zimi, ili kad bi se mnogo iznervirao. U svom dugačkom marinskoplavom šinjelu, s debelim naočarima u unutrašnjem džepu, seo je na sanke i odgurao ih do nizbrdice. Bel je ozbiljno rekla: „Povrediće se.“ Sve su gledale razmišljajući šta bi se desilo kad bi se Obri povredio, i u početku je to bila dobra ideja. Ali kad je Obri počeo da vrišti, uprkos svemu Kemi viknu: „Nemoj da se povrediš, tata!“ i sve četiri potrčaše. On je celim putem nizbrdo vrištao dubokim, neskladnim muškim vriskom i sve mahnito jurnuše za njim, vičući, strahujući za njegova leđa, pa čak i srce. Izgledao je čudno, odrastao čovek na sankama, kratkih nogu dignutih u vazduh. Kad su stigle do podnožja, uhvatile ga za ruku i pomogle mu da ustane, Kemi sva u suzama, on reče da je dobro, da su mu leđa dobro i zaboga prestanite da paničite. Posle toga je nedelju dana proveo u krevetu, pio Idin mlečni čaj i nije mnogo govorio. To je za ostale članove porodice bila veoma dobra nedelja, jer su je proveli spavajući, bez stajanja u ćoškovima, i gledajući zabranjene televizijske emisije.

Možda to i ne bi bilo baš *toliko* loše, razmišljala je sad Džordžija, kad bi završile spavajući tamo, u parku, posle razvoda. Vozili su se oko njega na putu do veterinara u kraljevskoplavom karavanu sa tri reda sedišta. Ham je bio kraj nje, a njegov pogled je i dalje pitao: Šta je to? Obri je sedeo za volanom.

Džordžija je to ovako zamišljala: ona i Besi bi pokucale na vrata kuće i možda bi ih otvorio neko od Gledstonove prauučadi, ili još bolje, sam Gledston, u ljupko staromodnom prsluku. Izvolite?, rekao bi im, i u tom odsudnom času Džordžija bi mu rekla da ona i Besi idu u njegovo odeljenje u školi, zeleno Gledstonovo odeljenje, i pokazala bi mu svoj bedž. Ne bi mogao da je odbije. Rekao bi: Pa, upravo sam poslužio čaj radnicima, ali udite samo i osećajte se kao kod kuće. I Hama bi pustio u kuću. Narednog dana probudili bi ih zvuci pripremanja zabave i zveckanje srebrnine u kuhinji, i čekale bi da stignu dame i počnu da pijuckaju vino.

A to je značilo Da. To je bilo O, Da. Klimnula je glavom.

Obri u tom trenutku nije bio baš najbolje raspoložen. Sinoć je dugo vikao zato što je bojler bio pokvaren, i da je njegova poro-

dica gomila nezahvalne dečurlije, naročito Bel, pošto je počela da koristi karmin. Niko nije mnogo spavao: svi su, bez obzira na godine, imali podočnjake. A da sve bude još gore, na Dolis hills lejnu je bila velika gužva, mada tamo nikada nije bilo gužve. To je bilo „nemoguće“ i „prokleta gnjavaža“, „potpuni preposteritet“. To je on rekao. Kemi, koja je sedela sa Hamove druge strane, pitala je šta znači pre-poster-itet, pomislivši da to možda ima neke veze sa Majklom Džeksonom, ali Obri nije obratio pažnju na nju. Džordžija se umeša, pošto je i ona razmišljala o tome, zaključivši da to ima neke veze sa rečju „ekstra“. Ekstra poster. Ekstra je isto što i više, znala je to, jer bila je „vrlo pametna devojčica“ (njena učiteljica gospođica Rid je to rekla prošle nedelje). I zato je rekla: „To znači ekstra, ili više postera.“ A Kemi ju je neko vreme gledala sjajnim crnim očima, tako ogromnim da su prosto pulsirale.

Automobili su polako krenuli, ali auto ispred njih nije pošao na vreme. Obri zatrubi i diže glas: „Hajde, ženo! Šta čekaš!“ Besi je bila čvrsto vezana pojansom za zadnje sedišta, obuzeta samosažaljenjem posle svađe sa Kemi oko toga ko će sedeti napred. Proučavala je obrise glave u automobilu osobe s kojom se Obri svađao. Njoj je definitivno ličila na muškarca s plastom čupave kose i širokim ramenima. „Mislim da je to muškarac, tata“, reče ona. Obri besno zgnječi opušak u pepeljari, dunuvši dim iz dna grla. Kad je bio svež, kad je plutao, dim je podsećao na nekadašnju boju i finoću njegove kose, koja je takođe polako nestajala.

Stali su na brdu i Obri je morao da povuče ručnu. Trgao ju je tako naglo da se auto zatresao i glasno i neprijatno zaškripao, zbog čega se Kemi nasmejala. „Ha, ha! hajde još jednom, tata“, rekla je. Mahala je mršavim nožicama, udarajući u Obrijevo sedišta otpozadi. „Hajde *opet!*“ On je prostrela pogledom preko ramena. „Hoćeš li se smiriti, đavo te odneo, samo se smiri!“

Ham je u svom kavezu tiho kinuo i bezizražajno gledao.

Na semaforu se dogodila nezgoda. Policija je raščišćavala put i dok su prolazili, ugledali su razlupan crveni auto koji je udario u banderu. Hauba je bila zgužvana. Bandera se naginjala od auta,

suprotno od smrti, koja je bila žena, koja je umirala u kolima hitne pomoći što su jurila ka bolnici. Džordžija je videla jedan deo nje na prednjem sedištu, meku ešarpu boje breskve koja je padala na volan, i osetila blagi miris kajanja.

Dvadeset godina gospodin Šaha bio je jedini veterinar u Nizdenu. Došao je u London iz Bangladeša, posle bombardovanja u Drugom svetskom ratu. „Vilzden su potpuno uništili“, pričao je on (unucima, prijateljima svoje žene, svojim pacijentima – psima, hrčcima, papagajima, mačkama, skočimiševima i ponekoj zmiji), „grozno je to, užasno. Ali život ide dalje, tako je to kod Šaha.“ Na zidu njegove čekaonice po kojoj se širio večiti smrad životinjskog krzna i životinjskih creva, visila su dva uramljena dokumenta: izgužvana veterinarska diploma i izbleдела crno-bela fotografija njegove majke, čiji se vrat krio iza presavijenog pisma na bengalskom jeziku.

Ham se mrštio i cvokotao zubima dok su čekali uz mjauke i lavež. Vrteo se po svom kavezu čeprkajući osušene ružine laticе, dok je preko puta njega jedan labrador žmirkao i češkao se po jajima. Kad ih je gospodin Šaha prozvao, Kemi je već bila zaspala i Obri je morao da je nosi. Gospodin Šaha, star i debeo, sa zastrašujućim obrvama i iskrivljenom kičmom koja se tek nazirala ispod mantila, pažljivo izvadi Hama iz kaveza i pogleda ga pravo u oči. „Pa, šta je s tobom?“, upita on. „Hmmm?“

„To je Ham. Zove se Ham“, reče Džordžija. „Depresiran je.“

„Prehladen je“, dodade Besi.

„I neće da jede čokoladu.“

Podigao ga je svojom toplom rukom. Dah gospodina Šahe mirisao je na ribu, koju je jeo za ručak. Spustio je Hama na svoj sto, a ovaj je ostao potpuno miran.

„Hoće li umreti?“, upita Džordžija.

Gospodin Šaha je ozbiljno pogleda. „Mala moja, svi ćemo jednog dana umreti, i bolje je biti spreman na to.“

Nije mogao mnogo da pomogne Hamu. Pregledao mu je usta i oči, od kojih je jedno stalno zatvarao, i preporučio da ga drže na

toplom mestu s mnogo sunčeve svetlosti. „Pokušajte da ga razmrdate“, reče on. Obri je kupio karirani ogrtačić s trakama za vezivanje iz ormarića sa priborom gospodina Šahe (koji se tokom godina pokazao kao veoma koristan), i dok su se vraćali kući, Džordžija ga je vezala Hamu oko vrata i stomaka. „Eto“, reče ona. „Sad je već bolje. Više nećeš umreti.“

Ali Bel je opet nešto sanjala, a njene snove su uvek shvatali ozbiljno. Proročica u godišnjem Raundvud cirkusu joj je jednom rekla da poseduje „vidovnjačku moć“, zbog čega je zadržala, jer je tad imala samo deset godina. Ida, koja je uvek podozrevala da Bel ima natprirodne moći zbog prodornog, tajanstvenog pogleda koji ju je podsećao na njenu baku po ocu, Sesiliju Remi Ogeri Tokoko, koja je takođe bila vidovita, držala je Bel za ruku i gledala je veoma ozbiljno. „Ne brini“, rekla je, „to znači da si mudra i da ćeš znati mnoge tajne.“ Vremenom su Belini snovi postajali sve pouzdaniji, tako da ju je ponekad Ida zapitkivala predstoji li Nigeriji prirodna katastrofa, ili da li će Kemi dobiti ovčije boginje od blizanki (što se na kraju i dogodilo – ostali su im ožiljci na leđima).

U noći nakon posete veterinaru Bel je sanjala venčanje na blatnjavom polju. Prevtala se u krevetu. Nije bilo ni mlade ni mladoženje. Nije bilo svatova. Samo je nekoliko konobara tumaralo unaokolo s praznim tanjirima, i čulo se samo mahnjito lajanje pasa ispred šatora. Bel se probudila i prstima protrljala slepoočnice. Znala je šta će se dogoditi.

Naredne nedelje Ham se sve manje kretao. Jabuke su počele da padaju s grana i Besi se radovala. Udarajući varjačom u šerpu pevala je svoju četu žetelaca u divljinu. Pod Idinim nadzorom ljuštile su, seckale i mešale, znojeći se u keceljama. I dok je Besi stajala kraj šporeta, zaokupljena sirupom od jabuka i budućnošću, Džordžija je svakih sat vremena tiho odlazila do zastakljene sobe da proverišta radi Ham. Tih poslednjih dana osećala je da ona i on zajedno putuju do kraja pitanja Šta je to? i da ona neće moći dalje.

Ham je tih dana sedeo, usijane njuškice. Donosio je odluku, i kad ju je doneo, jednostavno je prestao da se kreće. I zatvorio i drugo oko.

Znači da je moguće, pomisli Džordžija, odabrali vreme, otići onda kad si spreman. Srce šalje mozgu poruku predaje, a mozak izvršava sve formalnosti, usporava krvotok i hladi telo, umiri ga i gasi unutrašnju svetlost. Zamućenim pogledom Ham je video besnog čoveka koji je usred noći hodao i vikao. Devojčice su ga nežno milovale po leđima i donosile ruže, sveže ruže. Čuo je tihi jek zvona. Ali sve je to prošlost. On je doneo odluku i završio s tim, i sad se približavao onome što potom sledi. Novom šoku, novoj ljušturi. Ovaj život je bio veoma kratak.

Poslednje što je video bile su njih dve, zajedno, u žutom obruču, kako izlaze u baštu.

2

Venčanje

Dajana Spenser izlazi iz staklene kočije držeći skute u rukama, i diže glavu na onaj svoj način, tako da ipak ostaje malo spuštena. Nosi veo od svilene tafete, dug poput večnosti i isto tako težak. Zakoračivši u juli pun poljubaca ne usuđuje se da se osvrće. Jer sve oči sveta su uprte u nju, a ona je samo stidljiva devojka iz Norfoka. Tijara joj blista od brilijanata. U katedralu ulazi polako, da se ne saplete, što bi bilo strašno i neoprostivo. Njen princ čeka. Čini se da i on, i Božja stvorenja na svodovima, i kenterberijski nadbiskup, i lord Nelson u kripti, čitav grad, jedna polovina Engleske napolju a druga zajedno s ostatkom sveta ispred televizora, i njena još malo pa svekrva, kraljica Elizabeta Druga, čekaju već čitavu večnost. Potrebna joj je podrška cele porodice da izdrži težinu tog vela.

Većina stanovnika Nizdena ostala je ispred televizora. Isto je bilo i za kraljičin srebrni jubilej. U drugim krajevima grada bilo je uličnih zabava, u Kensigtonu i Klapemu i Ist Endu, kao i sad, malih karnevala sa sokom od pomorandže, prljavim keceljama i gnjecavim pečenim batacima, ali, sem ponekog avanturiste koji je metroom krenuo u grad da se pridruži posmatračima i turistima što su istezali vratove i uzdisali ispred katedrale svetog Pavla, stanovnici Nizdena su ostali kod kuće. Te godine imali su drugih briga. Brinuli su ih kriza u Brentu i učestale pljačke u ulici koja je vodila ka prodavnicama, radovi na putu kod Parkvjua, a Malene su brinule kako će kupovati sladoled sad kad se zvučnik na kamionu za prodaju sladoleda pokvario. Umesto mnogo prijatnije melodije

Sing a Song of Sixpence, prolazio je uz glasno brujanje motora. Hanterovi su ostali kod kuće i jeli piletinu.

U kuhinji je stajala usamljena polica s knjigama o engleskom kulinarnstvu koje su Obri i njegova majka kupovali Idi otkad je došla u London. Nekima su strane bile izgužvane, što je svedočilo o tome da ih je neko s interesovanjem listao, ali ih je Ida retko čitala. Više je volela da radi po svom, ograničivši se na pečenje za ručak i slaninu s jajima i džigericu s lukom svakog ponedeljka. Njeni krompirići ponekad su bili malo zagoreli po ivicama, naročito kad bi se dugo kupala, ali kad je reč o pilićima, Idi nikakva knjiga nije trebala. Znala je kako da sprema piletinu. Nije dodavala mnogo začina, niti ju je u svako doba godine punila filom od luka. Bel i Malene su verovala da Ida razgovara s pilićima. Mazala ih je uljem u zastakljenoj sobi, posipala im kožu nekim tajanstvenim biljkama, saginjala se i šaputala: Ti sočno, ti fino, ti kraljevsko pile. A pile ju je slušalo. Nadimalo se i prelivalo sokovima u rerni na putu do trpeze, u svome mesu skupljalo sve blagodeti i strasti ukusa, i slatko se topilo u ustima, rumeno, sočno i sveto.

Besi je uzela „parohov nos“. Obri je govorio da je to najbolji deo pileta. Sav sočan, slan i slantan. Jela ga je (Besin najbolji deo) kad god su jeli pečeno pile, a to je bilo svake četvrte nedelje i u posebnim prilikama, kao danas. Bilo je to venčanje iz bajke, a za Džordžiju i Besi, mogući obrt protiv razvoda.

Mnogo kasnije, kad je već bilo prekasno, Besi je u razgovoru shvatila da je „parohov nos“ zapravo pileća trtica. Guzica od pileta. Besi je bila očajna. To joj nikad ranije nije palo na pamet, ali naravno, taj komad je bio suviše veliki za nos. Za svoje bubuljice okrivila je pileće trtice. Izračunala je da je u životu (to jest, između šeste i četrnaeste godine, pošto posle toga više nikad nije ni takla „parohov nos“) pojela otprilike sto šezdeset osam pilećih trtica i četrnaest ćurećih. To je bila ogromna cifra.

Dok je Dajana gazila po crvenom tepihu, Besi je naivno žvakala guzu. Ona i Džordžija više nikad neće jesti slaninu. Nikada. Hamova smrt je označila kraj slanine, tankih režnjeva pečenih zajedno s piletom, kraj rolni s kobasicama, kraj šunke, kraj svinjetine

uopšte.* (Iako je Besi ipak krišom pojela jednu svinjsku kobasicu za Božić, ali to je bilo sve, samo jednom. Volela je svinjske kobasice. Stidela se sebe. Uživala je u svakom ukusnom zalogaju.)

Ham je sahranjen pored jabukovih stabala, a obred je ozbiljno obavila Džordžija – ona ga je prva pronašla, izvrnutog na stranu među laticama i otpacima, jednog nedeljnog jutra dok su na radiju u kuhinji svirale himne. Sahrani su takođe prisustvovala i Besi, Kemi i Bel (koja je zakasnila). Otpevale su *Kumbaya* i *No Doubt About It* od grupe *Hot čokolit*, jedinu pesmu na koju je Ham reagovao, stojeći na zadnjim nogama, zureći u muziku. Obukle su crnine koliko su imale, što nije bilo mnogo – dokolenice, školske cipele, helanke i Beline tesne majice, koje su na njima visile – i molile se da Ham bezbedno stigne na put: „Znamo, Gospode, zašto je Ham morao da ode“, reče Džordžija zajapurena, stisnutih dlanova i očiju. „Molim te, učini da sad bude srećan, i reci mu da ga volimo. Hvala ti amin.“

Tog dana, te burne tople srede dok je nad ulicama visila vrelina, svima je bilo dozvoljeno da jedu u dnevnoj sobi, da bi bolje videli Venčanje. Ručak u dnevnoj sobi značio je da na kraju neće morati da kažu „Smem li da ustanem od stola, molim, i hvala na dobrom ručku“, pošto nisu ni sedeli za stolom. Kemi je sedela između blizanki, sve tri jedna do druge na sofa, pažljivo držeći tanjire i sve više podsećajući na trojke – mada im se Kemi nije mogla približiti više od toga, jer je među blizankama bilo ponečeg što nikada neće razumeti, zbog čega ih se još upornije držala, želeći da sve sazna i vidi. Pokušala je da protumači njihove poglede za vreme ručka, i još uvek se nadala da će biti uključena u donošenje neke od njihovih odluka u 26a.

Dajana se popela uz stepenice. Gornji deo haljine joj je čvrsto obavijao struk, a rukavi se nadimali kao baloni od slonovače. Izgleдалa je kao snežna princeza, izgubljena u čipkama.

„Haljina joj je smešna“, reče Kemi gutajući kupus (nije imalo smisla buniti se) i gledajući u blizanke. „Zar ne.“

* Ime Ham je skraćena od *hamster*, hrčak, ali reč *ham* na engleskom znači šunka. (Prim. prev.)

„Nije“, reče Besi, „možda malo, pošto ne može brzo da hoda.“

„Ne moraš brzo da hodaš kad se udaješ“, objasni Bel, koja je krišom stavljala ajlajner, i pred svima nosila mini suknju u kojoj su joj se videle butine dok sedi. „Tada i *treba* da hodaš sporo, kao mama.“ Ida je hodala sporije od svih ljudi u Engleskoj, a jedino je Bel mogla da drži korak s njom.

„Ne baš toliko sporo“, reče Besi. „Kad se *ja* budem udavala, svakako ću hodati brže od nje.“

„I ja“, reče Džordžija. „Vidi, trebaće joj ceo dan.“

„Prokletstvo!“ Obriju pade šargarepa s viljuške. U banci je dobio slobodan dan i sedeo je u svojoj čokoladnoj fotelji s jednim krajem papirne salвете zadenutim u košulju. Uspeo je da ubaci šargarepu u usta i ponovo se zavalio i opustio. Pored njega na kaminu stajali su srebrni čovečuljci koje je godinama skupljao. Oni su Obriju bili radost i uteha, i svi su bili u različitim pozama, konjanik sagnut na vetru, pilot u svom helikopteru. Jednog je neko maločas zaljuljao, pa se još vrteo oko svoje šipke.

Na drugom kraju sobe, u svojoj stolici za ljuljanje kraj prozora, sedela je Ida. Njene minduše i naočare sijale su na suncu koje je blistalo nad Avenijom Vejfer, a preko ramena je prebacila crveni heklani šal.

Kao i Džordžija, i Ida je – zbog ćutljivosti i gledanja u stranu – uvek ostavljala utisak da odlazi i nikada zapravo ne stiže, samo što se ona nalazila na sasvim drugom mestu. To mesto se videlo na karti u hodniku, kao i Italija, u žutoj boji, i do njega se moglo stići Britiš ervezjom. Nigerija i Ida, razdvojene pre šesnaest godina tokom kojih je otišla u samo jednu dvonedeljnu posetu sa bebom Bel i novim britanskim pasošem 1969, nikad se zapravo nisu rastale. Još je nosila crvenu prašinu u očima. Uvek se slabo snalazila kad bi se zaputila dalje od Nizden lejna bez Obrija, pa je tražila uputstva od prolaznika, koji je nikad nisu dobro razumeli. Nije često izlazila. Ponekad do supermarketa, da kupi rođendanske poklone, veoma sporo, sa svojom skoro-crnom perikom sa šiškama, a najčešće je ostajala kod kuće, ututkana i skrivena, i razgovarala s ne-ne, koja ju je često zasmeyavala.

Ida je obično poslednja završavala ručak, jer je jela drugačiju hranu. Nju je posebno spremala. Pre svega, volela je da sve bude kuvano u sosu – zaprženo, gusto, sa pasuljem i čilijem. Volela je da sipa pečenje, odreske i pire od džigerice, pirinač i sos, kobasice i prženi krompir, na tanjir zajedno s pasuljem. Zbog toga je morala da provodi više vremena sama za šporetom, da meša hranu i ubacuje začine, a ponekad bi sela da jede za kuhinjskim stolom, kao da je zaboravila na ostale, u drugoj sobi. Između zalogaja čavrljala je s ne-ne, ali ako bi neko ušao, odmah bi prestala da se smeje. Pošto joj je često bilo hladno, Ida je volela da sve jede toplo, čak vruće. Sve je podgrevala, čak i salatu, kolače, hleb, sir, kupus, smrznute pite od crne ribizle (koje je volela i nervirala se kad bi Obri zaboravio da ih kupi), jabuke, keks i sladoled, sve dok se ne bi skoro sasvim istopio. Imala je svoje posebne posudice sa solju i biberom koje je sama napravila, izbušivši šivaćom iglom rupice na praznim tubama viksa, jedinog leka u koji je imala poverenja.

Dve rečenice koje je Ida najčešće izgovarala bile su: „Idi pitaj tatu“ i „Uzmi viks“.

Kad je Dajana izašla iz kočije, Ida je prestala da jede. Ručak joj se ohladio. Naginjala je glavu u stranu, zureći u nevestu. Skoro je već stigla, a čitav veo, perlice i cveće ostali su netaknuti. Džordžija i Besi su pažljivo posmatrale majku i gledale u Obrija, koji se borio s graškom. „Vidi, tata“, reče Džordžija.

Sada je tu, i princ joj pruža ruku. Čitav svet se utišao. Evo ih u moru savršene, blistave, neraskidive ljubavi, spremnih da u glavnoj Božjoj kancelariji u Velikoj Britaniji prime božanski blagoslov. Dajana diže blistavi pogled, a oči joj ispod vela sijaju u okviru plave maskare. Čarls, sa svim svojim odličjima, zanosni princ, jedan od najpoželjnijih mladoženja na svetu, ne može da odvoji pogled od Dajane. Ona mu se stidljivo osmehuje, sprema se da postane princeza. Sve radi kako treba. Kad ovako počne, ljubav mora da potraje.

„Ima li pudinga?“, upita Obri cmoknuvši usnama i poravnajući salvetu. On voli puding. Sve vrste pudinga. Od jaja, od riže, s rumom, voćnu salatu sa slatkim sirupom, bejkvel puding (izmišljen u Bejkvelu, u Derbiširu, Obrijevom rodnom gradu, odakle

je potekao i „parohov nos“). Stomak mu je bio obložen slojevima pudinga. To se dešava kad imaš „preko četrdeset pet godina“, rekla je Bel nedavno Maleckima. Hrana koju voliš postaje vidljiva na tvom telu, i sve ti je teže da je se oslobodiš. Moraš da radiš dvesta trbušnjaka i sto sklekova *svakog dana*, što Obri nije činio, i zato je na stomaku imao puding i sirup i slatkiše, i crvene mrvice od makarona u očima. Imati preko četrdeset pet godina zvučalo je grozno. Džordžija i Besi su smatrale da je možda najbolje prestati sa trideset šest (za vreme jednog dužeg zasedanja na tabureima odlučile su da će one prestati u isto vreme, naravno – poput muže-va i žena koji se ne razvode sve dok ih smrt ne rastavi).

Danas su mogli da biraju između pudinga od riže i sladoleda, ali Ida nije obraćala pažnju na Obrijevo pitanje, praveći se da ga ne čuje, što nije bilo mnogo verovatno jer je njegov glas, jedini muški glas u kući Hanterovih, bio najjači. Kakav je to miris? Riža kuvana u mleku na tihoj vatri, sat i po vremena, sve dok se odozgo ne uhvati opna, imala je karakterističan miris. Što je zapravo značilo: Sad sam spreman za puding, a Kad sam ja spreman, i puding je spreman. Ida uze nož i viljušku i vrati se svom ručku. Džordžija i Besi rekoše: „Stiže, tata“, a Besi se malo iznervirala i poželega da on bude strpljiviji. Bel je ustala da uzme još sosa, jer je soba bila puna napetosti i ironične optužbe savršenog venčanja.

U stvarnom životu, venčanja su bila drugačija. Nije bilo televizijskih kamera i nadbiskupa. Ljudi su dolazili jednostavno obučeni, u staroj odeći, neobrijani, i ponašali se kako im je volja. Ida se udala za Obrija u jednoj hladnoj crkvi u Sadberiju, u proleće 1965. Paroh nije umeo da izgovori njeno ime i bilo je šest zvanica, od kojih su se neke podsmešljivo smeškale, a ona nikog nije poznavala. Obrijevi roditelji, Džudita i Volas (takođe na kaminu, gde su izgledali prastaro i prašnjavo), jedan njegov brat (drugi nije prisustvovao jer nije voleo Afrikance, a naročito one koji se pridružuju njegovoj porodici), stari školski drug po imenu Artur koji je pljučkao dok priča, njegova nova devojka, Španjolka Monika, i jedna tužna starica pozadi, u ljubičastom kaputu, koja je došla sa ulice. „Tokoko“, rekla je Ida parohu koji se borio sa tri naglašena, neustrašiva, savršena slova O. „Hm, da“, rekao je paroh. „To-kakao.“ Nije mogao

to da izgovori. Nozdrve su mu se širile od nervoze (tog jutra nije doručkovao, i mrzeo je venčanja subotom po podne, pošto bi tada propustio konjske trke). A u svakom slučaju, i nije bilo važno. To ime će se izgubiti, otploviti ka pučini na splavu prošlosti.

Nevesta Ida, vitka i mišićava, sjajnih ramena, na rukama je imala mnoštvo narukvica. Iza gustih, podignutih trepavica nanela je senku indigo boje, i uvila kosu belom maramom s bakarnom čipkom. Bila je sva smeđa, a na obrazima je imala crne plemenske pruge. Haljina – jednostavna, krem boje, bez rukava, s prugom boje breskve na sredini – sezala je do kolena, a njene gole potkolenice završavale su se parom belih cipelica. Za sve vreme ceremonije Obrijevi brat Vilijam, onaj neobrijani, otvorenih usta je prelazio pogledom s tamnosmeđih nogu svoje još malo pa snahe na zajapureni ružičasti vrat svog mlađeg brata. Nikada nije video ništa slično.

„Pa... gde je puding?“, upita Obri.

„Još nije gotov“, promrmlja Ida.

„Čekaj, tata“, reče Besi. „Mama još nije završila.“

„A sad će i da joj postave pitanje“, dodade Džordžija.

Obri uzdahnu i otpi *Libfraumilh*. Svi su poželeli da to ne čini.

Blizanke su se nadale da će Venčanje prizvati kod Ide i Obrija neka sećanja, podsetiti ih da su se voleli, da je Ida zaista bila veoma lepa i da je Obri ponekad bio dobar, nekad i često. Želele su da se njihovi roditelji zagledaju u svoju sliku na kaminu, pored prašnjavih rođaka, na kojoj stoje držeći se pod ruku, posuti konfetama (kako je lepa, kako je samo lepa), i da se pogledaju onim „ahhh, sećaš li se onog našeg dana“ pogledom, i da im srca zakucaju brže. Jer, onda bi mogle zauvek da odlože zbunjujuću odluku o razvodu, i Obri bi uveče odlazio u krevet grleći svoju ženu, umesto da šeta gore-dole i pravi buku. Otkrile su da je uvek nešto sprečavalo razvod – jabuke, nove školske uniforme, kriza u Brentu zbog koje bi im bilo teško da nađu novo mesto za život.

Ali, sve do tada, Ida i Obri se nijednom nisu pogledali, nijednom, ni na tren. Zapravo, činilo se da im to nije ni nakraj pameti, pogotovo sad, kada su došli do pitanja. „Slušaj tata, slušaj mama“, reče Džordžija.

„Da li ti, Dajana Frensis Spenser, uzimaš Čarlsa Filipa Artura Džordža za svog zakonitog venčanog muža?“, upita nadbiskup.

Fotografi pojuriše da joj uhvate pogled. Katedrala svetog Pavla je sva bleštala. U njoj su odjekivale himne. Otpevali su *Kunem ti se, zemljo moja*, i ona zauvek odlazi. Želi da se još poslednji put osvrne, da pogleda unazad, gde je sve bilo opušteno, neizvesno i prepoznatljivo, ali kamere nadiru. Nema više vremena. To je prošlost. Sutra ujutru će se probuditi na oblaku kraljevskog veličanstva, okružena sluškinjama, s mozaicima i anđelima na tavanici i dragim Čarlsom koji hrče kraj nje.

Ona kaže: „Da.“

„Hoće li se sad poljubiti?“, pita Kemi.

„Da, sad će“, kaže Bel.

„Hoće li joj gurnuti jezik?“

Džordžija i Besi su upravo prelomile jadic i Džordžija je pobedila. Poželela je da Odri pogleda Idu toplo i s ljubavlju, a ako ne to, onda napolitanski sladoled. Besi je takođe poželela želju (što je Džordžijino, to je i njeno). Poželela je da jednog dana postane slavna, ali samo na dve nedelje, pošto bi joj posle toga možda dosadilo. Dve nedelje su trajali njihovi godišnji odmori – do sada su išli na Krf, u Tunis i na Kanarska ostrva, na vrele plaže (što je značilo još jedno Ne).

Kemi se zakikota. „Ljube se. Gledajte!“

„On ne zna da se ljubi“, reče Bel gledajući ih iskosa, „ne pomera glavu.“

Kamere ne mogu da snime unutrašnjost poljupca. Čarlsova glava je mirna, a Dajana mu poslušno uzvraća poljubac. Njihov poljubac nije strastven. On je ne grli nežno oko struka, ona se ne pripija uz njega i njene grudi ne priljubljuju se uz njegove. Kao da se rukuju usnama. Dogovor je sklopljen. Ona pripada njemu, a on svojoj majci. Svatovi uzdišu i šapuću i opet pevaju, ovaj put *Hrist je stvorio osnovu čvrstu*.

Ida je pokušala da se seti kako se osećala tog trenutka, posle poljupca. Obri ju je čvrsto uhvatio za ramena, kao da je vežbao. Najpre se stidljivo osvrnuo. Evo ga. Levo ili desno. Desno. Ne, levo. Njegovo lice se primaklo njenom, a zatim nestalo. Neko se naka-

šljao, njegov otac, u starom zelenom odelu, i činilo se da će se u tom trenutku pretvoriti u nešto veće od čoveka. Dugačak, hrapav, nikotinski kašalj, i tada je Obri završio poljubac, labavo je držeći za ruku i znojeći se, i ponovo su pogledali u paroha, u novi svet svoga braka.

Tek tada je Ida konačno pogledala u svog muža. Džordžija i Besi su se nagnule napred. Pogled joj je kliznuo s Dajane i Čarlsa, koji su sada ponovo išli ka izlazu iz crkve, i prešavši preko tepiha, zastao na Obrijevoj stolici. Putovao je preko njegovih nogu, preko brdašca njegovog stomaka koji je čekao desert, kratko se zadržao na pretrpanoj polici kamina, izbledelim starim fotografijama i srebrnim čovečuljcima, i stigao do njegovog lica. Obri više nije bio lep, a možda zapravo nikada nije ni bio. Ispod očiju je imao podočnjake od dugih, besanih noći, usne su mu bile ispucale od pušenja, a koža bledučkasta, jer nije uživao u životu (tako je rekla Bel). Ida ga već dugo nije tako pažljivo pogledala, i uznemirilo ju je što sad, okružena njihovom decom, u srcu nije osetila ni najmanji tračak žudnje.

Obri je možda osetio da ga žena posmatra, jer se obazreo ka fotelji i njenom licu. To je ohrabrilu Džordžiju i Besi, premda to nije bio pogled kakav su priželjkivale, već kratak, razočaravajući trenutak u kojem su Obrijeve oči govorile: „Gde je moj puding, jebote?“, a Idine: „Uzmi ga sam i ko si, jebote, uopšte ti?“ Prekinula ga je Ida, skidajući naočare i spuštajući ih na prozorski okvir. Ustala je i rekla: „Bel, dođi da mi pomogneš u kuhinji“, i izašla iz sobe.

U Dajaninom buketu bilo je šest različitih vrsta cveća: gardenije, bele frezije, đurđevci, zlatne ruže, bele orhideje i jasmin. Ona i Čarls sad su stajali na balkonu Bakingemske palate, posle poljupca, još jedne vožnje u staklenoj kočiji i još jednog poljupca. Mahali su kamerama, a buket je izgledao težak. Džordžija ga je pažljivo proučila i brzo zaključila da je trebalo da bude manji, jer cveće ne sme da bude teret. Da ga je ona pravila, napravila bi manji.

Iz palate će krenuti u Hempšir. Zatim će odleteti do Gibraltara, na dvanaestodnevno krstarenje po Egiptu kraljevskom jahtom, da tamo uživaju i prave decu. Ida i Obri su se vratili svako na svoju planetu. Stolicu za ljuljanje i čokoladnu fotelju delilo je pet hiljada kilometara. Džordžija i Besi su osećale da je potrebno nešto više od kraljevskog venčanja, crvenog tepiha i kenterberijskog nadbiskupa da premosti tu daljinu.

Za sada, svi su jeli puding od riže. Nije bilo napolitanskog sladoleda, umesto njega jeli su čokoladni, što i nije bilo tako loše. Kombinacija sladoleda s nečim toplim značila je da Ida ne mora da podgreva svoj sladoled i da će svi zajedno moći da jedu puding. Zajedno su stigli do kraja deserta, kad su staklene zdelice ostale potpuno prazne, osim plitkih barica sladoleda koje su morali da grebuckaju kašičicama, tako da se porodica Hanter pretvorila u orkestar.

Kad su završili s pudingom, Džordžija je izašla da zalije ruže. Nije morala da kaže: „Smem li da ustanem od stola, molim, i hvala na dobrom ručku.“ Bilo joj je drago zbog toga.

Dok je Džordžija bila u bašti, Besi je otišla u kuhinju, još uvek gladna, jer nije bilo dovoljno pečenih krompira. Stidela se. Otvorila je rernu i kraj ostataka pileta videla tri režnja slanina. To nije Ham, pomisli ona, to je slanina. Pojela je jedan od tri slana, ružičasta režnja, nadajući se da Džordžija neće saznati.

„Jedeš Hama!“

Kemi se odjednom stvorila na vratima kuhinje. „Reći ću Džordžiji.“

„O, nemoj!“, molila je Besi. „Molim te, nemoj! Stideće se zbog mene!“

„Samo ako mi napraviš sendvič od piletine.“ I Kemi je i dalje bila gladna.

Besi malo razmisli. „Važi“, promrmlja.

„Prepečen“, reče Kemi. „Ali samo malo.“

„Napraviću ti.“

„I bez korice.“

„U redu.“

„S majonezom.“

Besi ogorčeno klimnu glavom i napravi sendvič, sa majonezom, solju i biberom. U njihovoj kući sendviči su bili vrlo omiljeni. Svi su od Obrija nasledili ljubav prema puteru i hlebu, a uz većinu obroka išao je i tanjir hleba, ako bi neko poželeo sendvič sa rižom ili pasuljem.

Kemi je pojela sendvič. Dok ga je žvakala, Besi je dvaput ponovila: „Bolje bi ti bilo da joj ne kažeš.“